

Patriarhul Daniel: Biserica este chemată să intensifice eforturile pastorale pentru sprijinirea familiei creștine

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a transmis un mesaj luni, cu ocazia deschiderii lucrărilor Conferinței pastoral-misionare de primăvară a clericilor din Arhiepiscopia Bucureștilor, care se desfășoară la Palatul Patriarhal, în perioada 25-26 mai.

Patriarhul României a prezentat principalele provocări ale familiei creștine: Criza demografică, fragmentarea legăturilor dintre generații, impactul tehnologiei și al mass-media asupra educației, distorsionarea autorității și slăbirea stabilității căsătoriei prin cultivarea iubirii narcisiste și posesive.

„Biserica este chemată astăzi să intensifice eforturile pastorale pentru sprijinirea familiei creștine, să dezvolte programe de consiliere și ajutor spiritual și material pentru familiile aflate în dificultate, să ofere educație religioasă adecvată pentru copii și să promoveze valorile permanente ale familiei creștine mărturisitoare”, a subliniat Preafericirea Sa.

Textul integral:

Familia creștină – Biserica de acasă și prima școală a credinței și a iubirii darnice
Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2026 drept Anul omagial al pastorației familiei creștine și Anul comemorativ al sfințelor femei din calendar (mironosițe, mucenițe, monahii, soții și mame). Această hotărâre reprezintă un act de profundă recunoaștere a rolului fundamental pe care familia și femeia îl au în formarea și păstrarea identității creștine, fiind principalii factori de transmitere a credinței de la o generație la alta.

În epoca actuală, marcată de o criză spirituală și de transformări sociale rapide, instituția familiei se confruntă cu provocări multiple. Astfel, este esențial să redescoperim și să valorificăm mai mult Tradiția biblică și patristică a Bisericii Ortodoxe spre o pastorație eficientă a familiei creștine.

În acest sens, anul 2026 ne invită la o reflecție profundă asupra modului în care sfințenia poate odrăsli în cadrul căminului nostru, transformând casa fiecărui credincios într-un spațiu al credinței și al iubirii darnice. Biserica are misiunea de a susține și de a întări familia creștină, oferind îndrumare pastorală și sprijin spiritual pentru toate etapele vieții familiale: nașterea și creșterea copiilor, pregătirea tinerilor pentru căsătorie, educația creștină a copiilor, depășirea dificultăților și întărirea legăturilor de iubire dintre membrii familiei. Familia creștină nu este doar o unitate socială, ci o biserică mică („căci și casa este o mică biserică”[1]), după cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur, în care se trăiește și se transmite credința creștină ortodoxă în mod viu și direct.

Sfânta Scriptură descrie legătura lui Dumnezeu cu umanitatea ca pe o relație de intimitate, ca pe o cununie și o familie (cf. Efeseni 5, 21-33). Biserica este locul în care, prin lucrarea curățitoare și sfințitoare a Sfântului Duh asupra sufletului omului smerit, se trăiește iubirea frățească în Dumnezeu-Fiul devenit Om și iubirea părintească a lui Dumnezeu-Tatăl, pe Care Domnul nostru Iisus Hristos ne-a învățat să-L chemăm astfel: „Tatăl nostru, Care ești în ceruri” (Matei 6, 9). Biserica este, deci, Familia iubirii de oameni a Preasfintei Treimi, iar familia creștină a fost numită pe drept cuvânt, după expresia Fericitului Augustin, „biserica de acasă (ecclesia domestica)”[2].

Având în vedere faptul că transformările sociale ale epocii noastre au condus la trecerea de la familia tradițională extinsă, care cuprindea cel puțin trei generații, la familia nucleară, cu riscul unei anumite izolări față de înțelepciunea generațiilor anterioare, Biserica este chemată să redescopere și să promoveze legăturile între copii, părinți și bunici, precum și valorile familiale perene. Trebuie să înțelegem că adevărata autoritate părintească nu se exercită prin constrângere, ci prin puterea

exemplului viu și prin respectul pentru unicitatea fiecărui copil, care este o persoană creată după chipul lui Dumnezeu (cf. Facere 1, 26-27).

Familia creștină găsește modele de viață sfântă în numeroase familii sfinte din istoria Bisericii Ortodoxe. De pildă, în secolul al IV-lea, familia Sfântului Vasile cel Mare ne oferă un exemplu remarcabil despre cum sfințenia odrăsește sfințenie: părinții Vasile și Emilia, bunica Macrina cea Bătrână și cinci dintre copii – Sfântul Ierarh Vasile cel Mare, Sfântul Ierarh Grigorie de Nyssa, Sfântul Ierarh Petru al Sevastiei, Sfântul Cuvios Navcratie (monah evlavios și milostiv) și Sfânta Cuvioasă Macrina cea Tânără – au devenit toți opt sfinți în calendarul Bisericii, arătând că educația creștină și trăirea virtuților evanghelice în familie pot aduce roade de sfințenie pentru toate generațiile.

De asemenea, mai târziu, în secolul al XIV-lea, familia Sfântului Ierarh Grigorie Palama, în care părinții Constanțiu și Kalloni și cei cinci copii ai lor – fiii: Grigorie, Teodosie și Macarie și fiicele: Epiharis și Teodota – au devenit toți șapte sfinți în calendarul Bisericii, ne arată că sfințenia poate înflori atât în familiile creștine, cât și în viețuirea monahală, prin iubire smerită față de Dumnezeu și iubire milostivă față de semenii. În aceste modele concrete de viață creștină, familia devine locul în care se învață și se practică virtuțile creștine: rugăciunea fierbinte, iubirea smerită și milostivă, răbdarea, iertarea și ajutorarea celor aflați în nevoi.

Educația în această „Biserică de acasă” trebuie să fie marcată de un discernământ profund. Trebuie să înțelegem că pruncii nu sunt proprietatea părinților, ci persoane unice și irepetabile, dăruite de Dumnezeu spre creștere și educație. Adesea se vorbește despre datoria părinților de a educa, dar se uită nevoia autoeducării părinților și a celor mai vârstnici în cadrul comuniunii lor cu copiii.

Hristos ne cheamă să ne facem „precum pruncii” (cf. Matei 18, 3) pentru a intra în Împărăție, ceea ce înseamnă că părinții au privilegiul de a redescoperi nevinovăția sau inocența trăind alături de copiii lor. Caracterul copiilor nu se formează atât prin activități intelectuale, cât mai ales prin viața și exemplul viu al părinților.

Adevărata autoritate părintească nu se exercită prin constrângere sau protecționism exagerat, care adesea subminează maturizarea tinerilor, ci printr-un mod de viață armonios, care convinge și călăuzește sufletul către libertatea responsabilă și iubirea milostivă sau darnică[3].

Reflectând asupra stării actuale a familiei, trebuie să identificăm cu realism principalele provocări și răspunsurile pe care credința noastră le oferă:

Criza demografică și nesiguranța zilei de mâine

Scăderea numărului de nașteri este adesea pusă pe seama dificultăților economice, dar la rădăcina ei stă absența iubirii darnice și a încrederii în ajutorul lui Dumnezeu. Valoarea fundamentală a maternității și a rodirii este subliniată de Sfântul Ioan Gură de Aur, care observă că, pentru împlinirea femeii, darul nașterii și creșterii copiilor este de neînlocuit: „pentru o femeie nu e o nenorocire mai mare ca lipsa copiilor; de s-ar scărda în bogății, durerea pricinuită de rana aceasta nu o poate îndepărta nicicând din suflet”[4].

Instabilitatea financiară, lipsa locuinței sau cariera sunt invocate ca principale cauze ale refuzului de a da naștere la copii. Totuși, o privire mai profundă revelează faptul că penuria materială este doar un motiv secundar. La rădăcina acestei crize se află o mutație de ordin spiritual: o criză a credinței tradusă prin teama de un viitor incert, autosuficiență individuală și, mai ales, prin absența iubirii darnice sau jertfelnice.

Omul secularizat tinde să conceptualizeze copilul nu ca pe un dar, ci ca pe o responsabilitate ce amenință confortul personal egoist și siguranța materială, pentru că omul nu mai contează pe ajutorul lui Dumnezeu. Depășirea crizei demografice se obține doar atunci când societatea va redescoperi că iubirea darnică nu micșorează omul, ci îl împlinește, iar nașterea de copii este cel mai uman exercițiu de încredere în Dumnezeu și în triumful vieții asupra abordării egoiste a acesteia[5].

Într-o lume în care succesul se măsoară în termeni de confort material și siguranță imediată, răspunsul creștin reșază familia pe temelia sa autentică: iubirea darnică și încrederea necondiționată în pronia divină sau ajutorul lui Dumnezeu.

Înțelegând că fiecare copil este o binecuvântare cu valoare veșnică, familia creștină devine un spațiu al întăririi iubirii darnice după modelul iubirii intratrinitare: „ca ei să fie una, precum și Noi una suntem” (Ioan 17, 22); soțul și soția se dăruiesc reciproc, se dedică împreună creșterii copiilor și, în final, își încredințează întreaga viață lui Hristos, Izvorul vieții și al bucuriei veșnice. Numai prin această restaurare a iubirii darnice, teama de nesiguranță este alungată, iar problema demografică poate fi depășită.

Fragmentarea legăturilor dintre generații

Tranziția accelerată de la familia extinsă (tradițională) la familia nucleară (soț și soție) reprezintă una dintre cele mai acute crize structurale ale societății contemporane. Această mutație nu este doar una de ordin statistic, geografic sau locativ, ci are profunde implicații psihologice și spirituale.

Înstrăinarea tinerelor familii de mediul de proveniență a condus la o autoizolare a părinților și a copiilor, care sunt adesea lipsiți de sprijinul moral și emoțional pe care îl reprezentau, în trecut, bunicii. În absența acestora, nucleul familial devine vulnerabil în fața stresului cotidian, a anxietăților economice și a lipsei de repere în educația copiilor mici, privați de acel climat de liniște și de răbdare, pe care doar vârsta bunicilor îl poate oferi[6].

În fața acestui dezechilibru, Biserica intervine ca un spațiu de rezistență spirituală și de restaurare a comuniunii. Ea reamintește societății că familia nu este un simplu contract social sau un nucleu economic izolat, ci o „mică Biserică”, o comuniune sfințită prin Botez, Cununie și Euharistie, în care generațiile sunt chemate să coexiste în iubire darnică reciprocă.

Biserica cultivă punți spirituale și sociale între generații, transformând parohia într-o familie spirituală extinsă în care bătrânii singuri regăsesc respectul și demnitatea lor, iar tinerii sunt iubiți și îndemnați să fie activi în comunitate. Bătrânețea nu este privită, prin prisma utilitarismului modern, ca o povară socială, ci înțelepciunea și rugăciunea bunicilor sunt revalorizate într-un necesar izvor de maturitate spirituală și bunătate, un ajutor esențial într-o lume marcată de instabilitate și relativism moral.

Impactul tehnologiei și al mass-media asupra educației

În societatea tehnocentrată de astăzi, asistăm la o mutație profundă în actul pedagogic: mediul digital (televizorul, telefonul mobil, internetul, rețelele sociale și inteligența artificială) a încetat să mai fie un simplu instrument de informare sau divertisment, devenind un veritabil „profesor la domiciliu”. Acest „educator digital” acționează subtil, permanent și persuasiv, de cele mai multe ori surclasând autoritatea morală și formativă a școlii și a familiei[7].

Marea problemă nu constă doar în volumul uriaș de informații la care copiii au acces, ci în faptul că acest flux scapă aproape complet îndrumării părintești. Algoritmii platformelor on-line sunt proiectați pentru a capta atenția prin hiperstimulare, promovând adesea modele comportamentale bazate pe violență, individualism și relativism moral. Această expunere timpurie distorsionează discernământul în formare al copilului și duce la o fragmentare a atenției, la izolare socială și la o incapacitate de a mai gestiona realitatea nemediată de un ecran.

Răspunsul nostru trebuie să fie intensificarea iubirii părintești în lucrarea de creștere a copiilor, oferindu-le modele vii de trăire în comuniune, în locul distracțiilor superficiale. Soluția nu este doar instalarea de restricții tehnologice, ci

sporirea atenției, a grijii față de copii și a iubirii părintești în interiorul căminului.

Părinții sunt chemați să ofere timp de calitate, nu doar timp de supraveghere; copiii au nevoie de prezența iubitoare a părinților în viața lor, nu doar de un simplu confort financiar înlesnit de aceștia.

Copilul captiv în lumea virtuală caută adesea un refugiu din fața singurătății sau a lipsei de validare din lumea reală; prin urmare, o atmosferă familială caldă, bazată pe dialog și ascultare, poate reduce fascinația ecranului. Copilul trebuie să vadă în părinții săi repere de onestitate, rugăciune, calm și iubire sinceră. Dacă părinții înșiși sunt captivi ai ecranelor, discursul lor educativ își pierde puterea.

Distorsionarea autorității și ispita supremației în familie

În contextul unei culturi marcate de dorința de afirmare a puterii individuale, familia se confruntă adesea cu riscul transformării relației dintre soț și soție într-o dispută pentru autoritate[8]. Biserica reafirmă însă că familia nu este un spațiu al concurenței, ci o icoană a unității sau a comuniunii desăvârșite[9], fundamentată pe egalitatea ontologică a persoanelor create după chipul lui Dumnezeu.

Această egalitate nu presupune o similitudine uniformizatoare care anulează deosebirile firești, ci o recunoaștere a misiunii speciale a fiecăruia; altfel, respingerea complementarității sub pretextul unei egalități juridice sau sociale duce la transformarea celuilalt într-o entitate de prisos și la blocarea comuniunii.

Vindecarea acestei ispite a dominației se realizează prin trecerea de la putere individuală narcisistă la slujire altruistă în Hristos.

Dacă bărbatul este numit „cap al femeii” (Efeseni 5, 23), această poziție nu îi conferă privilegii de dominație asupra femeii, ci îi impune datoria unei iubiri jertfelnice, după prototipul lui Hristos, Mirele Bisericii, Care S-a dat pe Sine jertfă pentru Biserică; așa cum Hristos S-a jertfit pentru Biserică, la fel și bărbatul trebuie să arate iubire darnică și smerită pentru soția lui. Sfântul Ioan Gură de Aur subliniază că nicio legătură nu poate fi trainică dacă se bazează pe frică, deoarece soția trebuie prețuită ca o persoană liberă, nu ca o sclavă a voinței altuia[10].

Astfel, adevărata autoritate nu se exercită prin constrângere, ci prin iubire smerită și darnică, transformând ierarhia familială într-o ierarhie a smereniei, în care datoria bărbatului de a iubi pe femeia sa este mai mare decât datoria femeii de a se supune bărbatului sau soțului ei.

Slăbirea stabilității căsătoriei prin cultivarea iubirii narcisiste și posesive

Mentalitatea actuală, profund impregnată de consumerism și individualism, a

transformat însăși ideea de iubire într-un bun de consum. Relațiile interpersonale sunt adesea cultivate doar atâta timp cât oferă satisfacție imediată, confort emoțional și plăcere trecătoare.

Atunci când apar primele dificultăți, inevitabile în orice conviețuire, egoismul individual primează: celălalt nu mai este văzut ca o persoană iubită, alături de care te mântuiești prin unire cu Dumnezeu, ci ca un obstacol în calea autorealizării și autoafirmării egoiste.

Această fragilitate a angajamentului pe termen lung explică explozia numărului de divorțuri și ușurința cu care societatea tinde să desconsidere legăturile sfinte ale Tainei Cununiei, lăsând în urmă traume profunde, în special în sufletele copiilor. Biserica ne învață că iubirea adevărată este dăruire și slujire reciprocă, fiind singura capabilă să transforme familia într-un sălaș al stabilității, păcii și armoniei, chiar și în mijlocul tulburărilor sociale.

Remediul împotriva divortialității și a instabilității conjugale nu constă în căutarea utopică a unei relații perfecte, lipsite de încercări, ci în schimbarea perspectivei asupra înțeleșului iubirii. Taina Cununiei nu este un simplu parteneriat girat religios, ci o asumare comună în logica Crucii și a Învierii, a răstignirii iubirii egoiste pentru cultivarea iubirii altruiste, după îndemnul apostolic: „Bărbaților, iubiți fiecare pe femeia voastră, după cum și Hristos a iubit Biserica și S-a dat pe Sine pentru ea” (Efeseni 5, 25).

În concluzie, Biserica este chemată astăzi să intensifice eforturile pastorale pentru sprijinirea familiei creștine, să dezvolte programe de consiliere și ajutor spiritual și material pentru familiile aflate în dificultate, să ofere educație religioasă adecvată pentru copii și să promoveze valorile permanente ale familiei creștine mărturisitoare.

Prin centrele de consiliere familială, prin programele de pregătire pentru căsătorie, prin acțiunile de asistență socială și prin activitatea organizațiilor de femei, Patriarhia Română va continua să ofere sprijin concret pentru consolidarea familiilor creștine și pentru dezvoltarea unei conștiințe profunde a importanței familiei și a femeii în viața Bisericii și a societății.

Binecuvântăm deschiderea lucrărilor Conferinței pastoral-misionare de primăvară a clericilor din Arhiepiscopia Bucureștilor, rugându-ne Preasfintei Treimi să reverse darurile Sale cele bogate asupra tuturor slujitorilor sfintelor altare, întărindu-i în misiunea lor.

† Daniel

* Cuvântul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la deschiderea lucrărilor Conferinței pastoral-misionare de primăvară a clericilor din Arhiepiscopia Bucureștilor, București, 25-26 mai 2026.

[1] „Καὶ ἡ οἰκία γὰρ Ἐκκλησία ἐστὶ μικρά”; Sfântul Ioan Gură de Aur, Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολήν, XX, 6, în: PG 62, 143. În română: Sfântul Ioan Gură de Aur, Comentariile sau explicarea Epistolei către Efeseni, XX, traducere de Arhim. Theodosie Athanasiu, Iași, Tipografia Dacia, 1902, p. 202.

[2] Aurelianus Augustinus, De bono viduitatis 23, 29, trad. rom. în Fericitul Augustin, Despre sfânta feciorie; Despre binele văduviei, trad. de Anca Meiroșu, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2019, p. 155.

[3] Vezi și Cuviosul Paisie Aghioritul, Cuvinte duhovnicești, vol. I: Cu durere și dragoste pentru omul contemporan, trad. de Ieroschim. Ștefan Nuțescu, București, Ed. Evanghelismos, 2017, pp. 254-256.

[4] Sfântul Ioan Gură de Aur, „Omilii la Ana”, II, 1, în: Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilii la Ana, Omilii la David și Saul. Omilii la Serafimi, trad. de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2007, p. 25.

[5] Pentru detalii vezi și Otto Pollak, „The Outlook for the American Family”, în: Journal of Marriage and Family, 29 (1967), nr. 1, pp. 193-205.

[6] Cf. Pr. Filoteu Faros și Pr. Stavros Kofinas, Căsnicia: dificultăți și soluții, trad. de Pr. Șerban Tica, București, Ed. Sophia, 2012, pp. 290-292.

[7] Pentru detalii despre această problemă a se consulta Michel Desmurget, La Fabrique du crétin digital. Les dangers des écrans pour nos enfants, Paris, Éditions du Seuil, 2019.

[8] Pr. Filoteu Faros și Pr. Stavros Kofinas, op. cit., 109-113.

[9] Cf. „Familia creștină între sfințenie, suferință și speranță”, în: † Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Familia creștină. Binecuvântare a iubirii lui Hristos pentru Biserică, București, Basilica, 2025, pp. 45-57.

[10] Sfântul Ioan Gură de Aur, Comentariile sau explicarea Epistolei către Efeseni, XX, traducere de Arhim. Theodosie Athanasiu, Iași, Tipografia Dacia, 1902, pp. 199-200.

Foto credit: Basilica.ro / Mircea Florescu

basilica.ro